

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות השערות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרכיב, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

תבנית קרא כעין פרט קדמאה ורמז לכעין כלל מלמד ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.
מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמאה המרמז לשני תפקידי תרסא. בין תפקידי תרסא מצאנו אתרעה על שיעור, חציצה, מחיצה – כעין ההלכה למשה מסיני בבלי עירובין, אומדנה (מעין שיעור), בעל בחינה נעלה, עקירת דבר, שנוי בכלל דרשה
קדמא ואולא רמז על כעין מלמד בפסוק, ענין מרכזי בקרא וממנו יהיה למד, זה מרמז על קביעת סדר למשל בזמן. מופע מיוחד של **קדמא-ואולא** במלה אחת שהוצג בפר' משפטים (**ויקראו וְנִצְּפוּ**) בין תפקידי רמז על שיוון, שקילות, מישור. **אולא (נרשיים או אולא-גרש)** לפני **קדמא** מרמז על ענין שהוגדר כמאוחר הבא לפני הענין שהוגדר כמוקדם.

1.1 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ב:

דִּבְרֵי אֵל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה

מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֵו לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי:

ראה בעל הטורים בפסוק על חצר המשכן.

שמות תרומה כז,יח:

אָרְךָ הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וַיִּחַבּוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַקְּמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר

וְאִדְרִיבֶהֶם נְחֹשֶׁת:

תבנית הטעמים של הקרא היא כעין פרט קדמאה וכלל ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.

אָרְךָ הַחֹצֵר – מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמאה שצריך פירוש באמצעות כלל ופרט בתראה. הפרט קדמאה מרמז לשני תפקידי תרסא. אחד הקשור לשיעורים הקשורים למידות המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים.

1.1.1 שיעורים הקשורים למידות המשכן:

מֵאֵה בְּאֵמָה - קדמא אולא, כעין כלל שהכתובים שלפניו ושלאחריו זקוקים לו

וַיִּחַבּוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַקְּמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר – פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **וַיִּחַבּוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**.

בְּחֲמִשִּׁים.

וַיִּחַבּוּ הענין המרכזי קשור אל הפרט **וַיִּחַבּוּ**, שגם הוא מדוד באותה אמה, ולא נאמר בה אמה כאן אלא בפסוקים יב ויג.

בבלי עירובין כג,ב מנא הני מילי? אמר רב יהודה: דאמר קרא (**שמות תרומה כז,יח**) **אָרְךָ הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וַיִּחַבּוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**,

אמרה תורה: טול חמשים וסבב חמשים. פשטיה דקרא במאי כתיב? - אמר אביי: העמד משכן על שפת חמשים, כדי שיהא חמשים אמה לפניו, ועשרים אמה לכל רוח ורוח.

בבלי עירובין נח,א גמרא. מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא (**שמות תרומה כז,יח**) **אָרְךָ הַחֹצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה**

וַיִּחַבּוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים, אמרה תורה: בחבל של חמשים אמה מדוד. - האי מיבעי ליה ליטול חמשים ולסבב חמשים! - אם כן לימא קרא

חמשים חמשים, מאי חמשים בחמשים - שמעת מינה תרתי.

חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים – מונח רביעי – תבנית המרמזת ללפחות ארבעה לימודים. **בבלי עירובין** לומד מהמלים שני לימודים: (א) בדף **כג,ב**,

חישוב שבעים אמה ושיריים; (ב) בדף **נח,א** כל המדידות מדוד בחבל של חמשים אמה. שני לימודים נוספים עשויים להיות: (ג) דיוק

חישוב שבעים אמה ושיריים (רש"י); (ד) העמד משכן בגבול חמשים.

(א) (ג) **חישוב שבעים אמה ושיריים** ודיוקן בארבע מידות. ע"פ **בבלי עירובין כג,ב, נח,א** - טול חמשים ותן בחמשים. היינו טול את

השטח שארך החצר עודף על רוחב החצר היינו חמשים אמה על חמשים אמה ותן היינו הקף בו (עמו) **בְּחֲמִשִּׁים** - רביעי, את **אַרְבַּע פְּאוֹת**

הַשֵּׁטַח האחר של החמשים אמה על חמשים אמה. פעולת הקפה זאת מטרתה ליצור ריבוע שאורך פאתו ישמש בכל מדידות התחומים

כעיבור עיר וקרפף.

וַיִּחַבּוּ – מונח לגרמיה (מונח פסק) – כעין מידת לימוד "סודר שנחלק" היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וַיִּחַבּוּ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאֵה בְּאֵמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וַיִּחַבּוּ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וַיִּחַבּוּ** מהכתוב אחריו **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**. נראה בהמשך לימוד **וַיִּחַבּוּ** כשהוא מנותק.

אורך פאה זאת בהסבר רש"י בגמרא הוא שבעים אמה וארבע טפחים ושני שלישי **אַצְבַּע** ורש"י מניח מלחשב הלאה. ההלאה הזה הינו איבר

השגיאה, היינו ההפרש הלא מחושב שאפשר להמשיך לחשבו בעוד ועוד מידות קטנות והולכות כדי לדייק בשיעור שבעים אמה ושיריים.

הגענו לחישוב של שלוש מידות מדויקות והשאר איבר השגיאה.

הנקודות האחרות הכלולות בטעמים מונח רביעי הן:

(ב) שכל המדידות תהיינה בחבל של חמשים אמה כגון חצר המשכן, אלפיים אמה תחום שבת מעבר לריבועי ערים, קביעת תחום ערי

מקלט, מדידת שטחים, מרחק עיר בעגלה ערופה.¹

(ד) **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח רביעי – היינו הנח - העמד המשכן בגבול חמשים (היינו באמצע החצר) והותר לפניו חצר רבועית של

חמשים על חמשים.

¹ הרב אביגדור נבנצל הי"ו הציע מטעמי מדידת תחום עיר מקלט ועץ של המן 50 אמה, קשר לאורך חבל המדידה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קפא – סדר קרימות; אלא = גיש"ש – 5; יוצא מהענין; קפא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

שיעור הר הבית מהתורה, יחזקאל, דברי הימים, משנה מידות, ספרי וספרי זוטא.

וְרַחְבוֹ – מונח לגרמיה (מונח פסק) – כעין מידת לימוד "סדור שנחלק" היינו כתוב ישיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאָה בְּאַמָּה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריו.

ניתוק זה

מאפשר התחברותם של תיבות **תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים** שהם חלק בפרט בתראה לענין המרכזי בפסוק, התיבות **מֵאָה בְּאַמָּה** ויחד הם מרמזים על דרשת שמואל הרואה לדוד המלך המובא ברש"י להלן, שהר הבית יהיה רבוע שאורכו חמש מאות אמה ורוחבו חמש מאות אמה ואשר יחושב כדלהלן:

תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים – אות ב"ת מציין הכפל 50 * 50 השווה 2500, המונח מציין הכפל בין התוצאה 2500 ובין

התיבות **מֵאָה בְּאַמָּה** היינו 2500 * 100 השווה 250,000 וטעם רביעי בתיבת **תְּמִשִּׁים** מציין פעולת הוצאת שורש הרבוע השווה 500 אמה אורך ו- 500 אמה רוחב שטח הר הבית למקדש.

משנה מידות פ"ב מ"א

[א] הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מיעוטו מן המערב מקום שהיה רוב מדתו שם היה רוב תשמישו:

מפורש כי לימוד זה ע"פ יחזקאל מב,כ:

לְאַרְבַּע רֹחוֹת מְדָדוּ הַמָּדָה לֹא סָבִיב וְסָבִיב אַרְבַּע חֲמֵשׁ מְאֹת וְרַחְבֵּי חֲמֵשׁ מְאֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקִּדְשׁ לְחָל:

פירוש הרא"ש במשנה הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה... ורמז לת"ק (שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה וְרַחְבוֹ**

תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים שאין תלמוד לומר **תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים** מלמד שבחצר (טט – משמעו שחצר ה) משכן, אחד מחלק חמישים שבהר הבית. כיצד חלוקת ת"ק על ת"ק והרצועות נ' על נ' יהיו ק' רצועות של נ' על נ' הרי חצר המשכן אחד מחמישים מהר הבית:

טט – משמעו אחרי חלוק שטח של 500 על 500 לרבעים של חמישים, יתקבלו מאה רבעים של חמישים על חמישים. נחבר שני רבעים ביחד ונקבל **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה וְרַחְבוֹ תְּמִשִּׁים** שני רבעים אלו מהווים חלק אחד מחמישים מהר הבית

בעל הטורים **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה וְרַחְבוֹ תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים**, פ"י כחלק אחד מחמישים שבהר הבית כדפי' לעיל. (שמות תרומה

כז,ב), **וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה...** עשו לי מקום מקדש אחד מחמישים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמישים שהרי הר הבית היה ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' (טט = 50) של ת"ק על ת"ק (500 על 500 אמה) . ... **מֵאָת כָּל** כל עולה נ' היינו (טט – תרומה בעין) בינוני א' מנ'.

ידיעת מידות הר הבית מבוטא בתורה בפסוקים **במדבר בהעלתך, כט – לב:**

ס [כט] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַבֵּב בֶּן-רְעֻוָּאל הַמִּדְיָנִי חֲתָן מֹשֶׁה וְנָסְעִים וְאֶחָדָם אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֹתוֹ אֲתָן לָכֶם לְכָה אֶתְּנֶנּוּ וְהַטָּבָע לָךְ כִּי-הוּא דְבָר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

[ל] וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֶלֶךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֶלֶךְ:

[לא] וַיֹּאמֶר אֶל-נָא תַעֲזֹב אֶתְּנֶנּוּ כִּי עַל-כֵּן יָדַעְתָּ חֲתָנִי בְּמִדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:

[לב] וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהַטָּבָע לָךְ:

ספרי במדבר פיסקא פא

(פא) [לב] וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא, וכי מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו **דושנה של יריחו**

חמש מאות אמה על חמש מאות אמה אמרו כל מי שיכנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו נתנוהו ליונדב בן רכב חלק בראש וגו'

ספרי זוטא פרק י [לב] וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא, הטוב זה בית המקדש שנא' הַטוֹב הַהוּא וְהַטָּבָע לָךְ: (דב' ואת'

ג,כח) אַעֲבֹרָה-נָא וְאַרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַטוֹב הַהוּא וְהַטָּבָע לָךְ:

סיכום התחלון ב- (שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר** – פרט קדמאה שטעמיו מונח תלישא-קטנה, כעין שתי תלישא-קטנה המציינים שני

שיעורים, פרט אחד מתיחס לחצר המשכן, פרט אחד מתיחס לשטח הר הבית

וסיימנו ב- (במ' בהע' י,כט,לב) **[כט] לְחַבֵּב** – תלישא-גדולה, ענין של שיעור, המתברר בקרא **לְכָה אֶתְּנֶנּוּ וְהַטָּבָע לָךְ** וכספרי וספרי זוטא על [לב] **וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא, הטוב זה בית המקדש** שאורכו ורוחבו ת"ק אמה על ת"ק אמה וכמידותיו מידות דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה.

בוה נבוא להבין דברי פירוש המיוחס לרש"י בפירושו למקרא **דברי הימים א כח,יט** **הַכֹּל בְּכֶתֶב מִנֶּדֶה הוּא עָלַי הַשְּׂכִיל כָּל מְלָאכֹת**

הַתְּבִנָּיִת: פ וזה לשון **פירוש המיוחס לרש"י** (יט) **הכל בכתב** – פתרון: **הכל בכתב** סדר לו, סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי, שמואל הרואה. **כל מלאכות התבנית** – תבנית הבית חכמני והשכילני, כמו תבנית אורך ורוחב וגובה. **הכל דרש שמואל** מן התורה ברוח הקודש, כמו

ששינו (ראה משנה מידות ב,א), 'הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה'; דרש: **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה וְרַחְבוֹ תְּמִשִּׁים**

בְּתִמְשִׁים (שמות תרומה כז,ח) – חמישים פעמים חמישים הם עשרים וחמש מאות; נראה לומר: חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש מאות. והוא מיוסד בסילוק 'קרוובץ' של שבת חנוכה, המתחיל 'מנשה את אפרים ואפרים את מנשה'. והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד כן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שניו משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפיטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סיור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.1.2 חישוב היחס בין רוחב קורה (קוטר) והיקיפה, קירוב לערך פאי Π

קירוב מתוך הפסוק שמות תרומה כז"ח: אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֵמָה ... וְקָמָה אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֵמָה וְרַחְבוֹ הַחֲצֵר מֵשֵׁשׁ בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְאֲדִינֵיהֶם נְחֹשֶׁת :

בית הסאה המערבי של חצר המשכן הוא רבוע של חמשים אמה על חמשים אמה. ברבוע זה יש מעגל חסום שקוטרו חמשים אמה.²
 מוצעת הבנה לא שגרתית לטעמי המקרא של הפסוק. מונח תרסא (עגול וקו מימין לשמאל) קדמא ואולא מונח פסק מונח רביע.
 (מונח תרסא) – הנח מעגל חסום בתוך (מונח פסק מונח רביע) – חצי חצר משכן שהוא ריבוע כגון החצר המערבית ומידות מעגל זה ילכו (קדמא ואולא) לפי השיעורים הכתובים בפסוק מאה באמה ועוד חמשים ועוד חמש ועוד היחס בין גימטריות הַחֲצֵר תרסא, וְקָמָה תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.

קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי = 3.141592654 .

היקף המעגל החסום בקירוב פאי Π הנ"ל שיה $3.141592654 * 50 = 157.0796327 = 5 + 150 = 2.0796327$ אמה בקירוב.
 המספרים 100 ו-50 נמצאים בבירור בפסוק. 100 ו-50 הן מידות מרחק, רבי יוסי דורש מקומת קלע כי גם אורכה של יריעת קלע הוא חמש. לכן לפנינו שלש מידות אורך המצטרפות ביחד לחישוב היקף. את הקירוב לערך 2.0796 נחשב כך:

הַחֲצֵר תרסא, וְקָמָה תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.
 הַחֲצֵר ג' 303, וְקָמָה ג' 151, היחס ביניהם $303 / 151 = 2.006622517$

לפי חישוב זה היקף המעגל החסום שיה 157.006622517 אמה.

הקירוב לערך פאי Π יהושב ע"י היחס $157.006622517 / 50 = 3.14013245$

נשוה זאת לחישוב ערך פאי Π מים של שלמה, המיוחס לגר"א או לרב מונק.

מלכים א ז, כג: וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצָק עֵשֶׂר בָּאֵמָה מִשְׁפָּתוֹ עַד-שְׁפָתוֹ עֵזְלָו סָבִיב וְחֲמֵשׁ בָּאֵמָה קוֹמָתוֹ וְקוֹלָו וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בָּאֵמָה יָסָב אֹתוֹ סָבִיב:

חישוב ערך פאי Π מבוסס על היחס בין גימטריות קוה ו-קו $111 / 106 = 1.047169811$
 מוכפל בערך 30 אמה היקף ים שלמה המוזכר בפסוק $31.41509434 = 30 * 1.047169811$
 ומחולק בערך 10 אמה קוטר ים שלמה המוזכר בפסוק $3.141509434 = 31.41509434 / 10$

בחישוב לפי ים של שלמה השמטו וא"ו החיבור בקריא ובכתיב. אם הם נשארים אז הקירוב לערך פאי $\Pi = 3.133928571$

אם נשמט וא"ו החיבור מגימטריות מילת וְקָמָה (קָמָה = 6 – 151) נקבל יחס $303 / 145 = 2.089655172$

ואז קירוב לערך פאי $\Pi = 157.089655172 / 50 = 3.141793103$

אם נשמט ה"א הסוגרת מגימטריות מילת וְקָמָה (קָמָה = 5 – 151) נקבל יחס $303 / 146 = 2.075342466$

ואז קירוב לערך פאי $\Pi = 157.075342466 / 50 = 3.141506849$

נציג בטבלה קירובי ערך פאי Π בדרכי חישוב שונות:

תאור	קירוב לערך פאי Π
ים של שלמה עם וא"ו החיבור	3.133928571
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן עם וא"ו	3.14013245
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי ה"א	3.141506849
ים של שלמה בלי וא"ו החיבור	3.141509434
קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי	3.141592654
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי וא"ו	3.141793103
ערך פאי Π לפי היחס הידוע $22 / 7$	3.142857143
ערך פאי Π מהקרא וְהַשְׁבִּיעַת תְּשֻׁמְטָנָה וְנִטְשָׁתָה	3.0864197

1.1.3 שיעור נפח מי מקוה במילת וְקָמָה

ב-בבלי חגיגה יא א ובעוד מקומות מובאת ברייתא המלמדת על שיעור מקוה ולשונה דתניא: (ויקרא מצורע טו יג) ורחץ (את בשרו) במים - במי מקוה. את כל בשרו - מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן - אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיעורו חכמים: מי מקוה ארבעים סאה. רמז לכך נמצא בפסוק שמות תרומה כז יח:

מֵאָה בָּאֵמָה - קדמא אולא, קדמא – מקדים קרא שהכתובים שלפניו ולאחריו זקוקים לו, ואחריו אולא – הולך אחד מן המקראות הזקוק לו וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת המביא לגלוי שיעור מי מקוה. מצאנו בפסוק אָרְךָ ו- וְרַחְבוֹ הַחֲצֵר שהוא שטח במישור, לענ"ד המלה וְקָמָה משמעותה גובה, ומאפשרת מעבר מתאור שטח לתאור נפח.

וְקָמָה – ג' אותיות מקוה"ה – קוה מ' – קיווי מים של מ' (ג' ארבעים) יחידות נפח, וחז"ל אמרו כי גודל יחידת הנפח הוא סאה.

התיבות מֵאָה בָּאֵמָה והתבות וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת, ע"פ טעם תביר בתבה וְקָמָה (המרמז על שבירה וחילוק) מרמזות לבצע חישוב בחכמת התשבורת (היינו חשבון) שבו נחלק מאה בחמש שתוצאתו עשרים. נכפיל נפח סאתיים (חצר המשכן היא מקום זריעה סאתיים שעורים) בעשרים נקבל ארבעים סאה. חצר המשכן מרמז ליחידת מדידת הנפח של מקוה שהיא סאה.³

²נקודת המפגש של אלכסוני הדופן התחונה של ארון הברית, היתה מעל מרכז המעגל החסום בבית הסאה המערבי של חצר המשכן. שימוש הלכתי למעגל זה נמצא במשנה בבא בתרא פ"ב מ"ז ו-מ"א מרחיקין את האילן 25 אמה וגו'

³הערת הרב מאיר מאוזזו ה"ו אפשר לומר כי וְקָמָה ג' אותיות וק' ג' אותיות מ' סאה"ה = 106, אותיות וְקָמָה ר"ת מ'דת המים או המקוה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבו; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא – שנו משמעות; רבו מתפשת; מרכא טפאא – יתור לרבות; מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק – סודו שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קריאת; אולא = גיש – גיש"ס – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק ריעון לנישא אחר בהלכה;

1.2 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,א:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

לְאָמֹר אף על פי שלא פירשו כאן מלה זאת, אפשר לפרש כי מלת לְאָמֹר – היא נוטריקון לאו אמור הנתמך בטעם לְאָמֹר – סלוק בתפקיד הגבלה, כגון ע"פ **בבלי פסחים מב,א** וכפ'י רש"י שם אמור להן שיש איסור לאו בדברים . ואפשר להשתמש בפ'י **תורה תמימה (ב) דבר אל-בני ישראל וגו'** - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, ב-**ירושלמי תרומות פ"א ה"א** כי לא נראה שאפשר להסיק דרשה זאת מתוכן ומטעמי פסוק (כה,ב)

שמות תרומה כה,ב:

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה

מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי:

: [ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וְהַתְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: [ה] וְעֹרֹת אֵילִם מֵאֲדָמִים וְעֹרֹת תַּחְשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים: [ו] שֶׁמֶן לְמָאֵר בְּשִׁמְיִם לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֹת הַסַּמִּים: [ז] אֲבִיבֵי-שֶׁהֶם וְאֲבִיבֵי מִקְלָיִם לְאֶפֶד וְלַחֲשֹׁן: [ח] וְעֵשׂוֹ לִי מִקֶּדֶשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכָם: [ט] כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי מִרְאָה אוֹתָהּ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֹת כָּל-פְּלִיֵי וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

תורה תמימה (ב) דבר אל-בני ישראל וגו' - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובד כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו.

ר' שמואל בר נחמן שמע לכולהון מן הדא, **דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה** - פרט לעובד כוכבים,

מאת כל-איש אשר ידבנו לבו - פרט לקטן, **אשר ידבנו לבו** - פרט לחרש ולשוטה, [ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם - פרט לתורם את שאינו שלו⁽⁸⁾ **ירושלמי תרומות פ"א ה"א**:

תורה תמימה הערה א) ואע"פ דהאי קרא בתרומת המשכן כתיב, ילפינן מינה לתרומת כהנים ע"ש שנקראו ג"כ תרומה, ונ"מ בזה"ז לענין חלה שנקראת ג"כ תרומה (פ' שלח), ועי' ביו"ד סי' שכ"ח ס"א, ומ"ש פרט לעובד כוכבים, הנה באמת קיי"ל דגם עובד כוכבים שתרם תרומתו תרומה, אלא איירי כשתרם בשליחות ישראל, וטעם הדבר משום דכתיב בתרומה (פ' קרח) כן תרימו גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, ומה דיליף קטן מן איש ולא מן ידבנו לבו כמו חרש ושוטה משום דאין לו דעת, י"ל משום דיש קטנים שהגיעו לכלל דעת, כגון אלו שהגיעו לעונת נדרים שיודעים לשם מי נדרו ונדבו, כמבואר בנדה מ"ה ב', מ"מ אתמעטו מן איש שלא יונח על פחות מ"ג שנה כמבואר לפנינו בפ' וישלח בפסוק ויקחו שמעון ולוי איש חרבו:

ויקחו-לי תרומה - תנא ר"ח בשם רשב"ג, ג' תרומות נאמרו בפרשה זו, תרומת אדנים, תרומת שקלים, ותרומת המשכן. **דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה** - זו תרומת אדנים, **תקחו את-תרומתי** - זו תרומת שקלים, [ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם - זו תרומת המשכן⁽⁹⁾ **ירושלמי שקלים פ"א ה"א**:

תורה תמימה הערה ב) ר"ל שלש פעמים נאמרה מלת תרומה, ויקחו לי תרומה, תקחו את תרומתי, וזאת התרומה, ולפי פשוטו הול"ל **ויקחו-לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו** [ג] **זָהָב וְכֶסֶף וגו'**, ולכן דריש שבא לרמז על ג' תרומות אלו, ומה שלא פירש כאן רק **תרומת המשכן** הוא משום דכוון הצווי בכאן לקחת מ-**כל-איש** ותרומה כזו הלכה לתרומת המשכן, משא"כ תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ועיין בבבלי מגילה כ"ט ב' תנא רב יוסף, שלש תרומות הן, של מזבח למזבח, ושל אדנים לאדנים, ושל בדיק הבית לבדק הבית, ופירש"י תרומת אדנים היתה לאדנים ותרומת מזבח למזבח לקנות מהן קרבנות צבור לכל השנה דכתיב בזה לכפר על נפשותיכם. ונראה דמקור אחד לשתי הדרשות רק שבאו בשני לשון, רק מה שקורא בירושלמי תרומת שקלים קורא בבבלי תרומת מזבח, ו**תרומת המשכן** היינו תרומת בדיק הבית. ומה שכתב כאן רש"י ויקחו לי תרומה - לי לשמי, עיין מש"כ בסמוך בפסוק ח' אות ח' וצרף לכאן:

מאת כל-איש – מהפך פשטא, המלים מיעטו מי שאינו איש, היינו קטן, **תורה תמימה פ'** כי תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ואף על פי שהכתוב ב-(כה,ב) **ויקחו-לי תרומה** – מתפרש זו תרומת אדנים שהיא לזכרים בני עשרים ומעלה, וסמוך אליו נאמר **מאת כל-איש** ואחריו מוזכר **תקחו את-תרומתי** - זו תרומת שקלים, שגם היא לזכרים בני עשרים ומעלה, בכל זאת **מאת כל-איש** – מהפך פשטא, מוציא כתוב זה מפשוטו וממקומו בין תרומת אדנים ובין תרומת שקלים וקושרו אל: [ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה תְּרוּמַת הַמִּשְׁכָּן היינו תרומת בדיק הבית ללמד שתרומת המשכן מתרבים והזכרים בני 13 – 20 והנשים מבנות 12!

אשר ידבנו לבו - פרט לחרש ולשוטה, מונח מונח זקא-קטן, ז"ק בתפקיד שניים אלו חרש ושוטה אין במ דעת ולכן גם לא דעת לנדבת לב

[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם – אתנח, מגביל ללמד על אחד מהחמישה שלא יתרום - פרט לתורם את שאינו שלו⁽⁸⁾ **ירושלמי תרומות פ"א ה"א**:

שמות תרומה כה,ג:

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם

זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת:

רש"י (ג-1) **זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת [ד] וְהַתְּכֵלֶת** - כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד (ראה שמ' ל,יג); ולא מציינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר "וכסף פקודי העדה מאת ככר. בקע לגלגלת" (שמ' לח,כה-10), ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוהו לכלי שרת.

וְזֹאת – פשטא – בתפקיד של ערך אחד ללמד כי תרומת המשכן היא יחודית, שבה התנדבו כל צרכי בדיק הבית – בנין המשכן. בתרומות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, ט: **שם**: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצית השערות: **אתח**, **סלוק** = סוף-פסוק – מגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרכיב, **מרכיב** – רבוי; **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפא** – יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1: זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ט – 5; יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אחרות שוקלים שקלי כסף.

שמות תרומה כה, ג – ה:

[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים:

[ה] ועלת אילם מאדמים ועלת תחשים ועצי שטים:

[ה] ועלת – קדמא, ענין של קדימה

בדרך דרש מפרש **כלי יקר** כי כשם שקדם מתן שקלי ישראל לשקלי המן להעביר הגזרה, כך גם מתן חמרי בנין המשכן **זהב וכסף**

ונחשת: ... ועלת אילם מאדמים מקדים וממתיק בהתאמה את גלויות בבל, פרס, יון ואדום

שמות תרומה כה, ח – ט:

[ח] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

[ט] ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו

וכן תעשו: **ס**

רש"י, (ח) **ועשו לי מקדש** – **ועשו** לשמי בית קדושה. (ט) **ככל אשר אני מראה אותך** כאן **את תבנית המשכן** – המקרא הזה

מחובר לשל מעלה הימני **ועשו לי מקדש** (לעיל, ח), **ככל אשר אני מראה אותך**. ... **וכן תעשו** – לדורות (בבלי סנה' טז, ב, **שבועות יד**); אם יאבד אחד מן הכלים **או בשתעשו כלי בית עולמים**, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית

אילו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימני, לא היה לו לכתוב: **וכן תעשו**, אלא 'כן תעשו' (חסר ו"ו החיבור), והיה

מדבר על עשיית אהל מועד וכליו.

ככל אשר אני מראה אותך – רביע מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש,

את תבנית המשכן – יתיב מונח זקף-קטן. בסה"כ פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן סלוק מפסוק קודם ואתנח בפסוק זה). תבנית זאת

בתפקיד דבר החוזר וקורה מתואמת עם פי' **רש"י** **וכן תעשו** – לדורות (בבלי סנה' טז, ב, **שבועות יד**); אם יאבד אחד מן הכלים **או**

שתעשו כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם.

את – יתיב בתפקיד בדיוק כך, מרמז אל העתקה ממידות המשכן ומכליו אל מידות המקדש ואל כליו.

וכן – טפחא, ללא מרכא מימינה מרבה ללא הגבלה ללמד על עשייה דומה לדורות **תעשו** – סלוק, מגביל שלא ישנו בדורות הבאים.

כאשר שלמה המלך בנה את בית המקדש נפח הקודש הכיל שמונה נפחי משכן (ארבעים אמה אורך, עשרים אמה רוחב, שלושים אמה גובה). נפח קדש הקדשים הכיל שנים ושתי שלישי נפחי משכן ובקירוב שלושה נפחי משכן (לדיעה אחת עשרים אמה אורך, רוחב, גובה). סה"כ שמונה ועוד שלושה נפחי משכן הם **אחד עשר נפחי משכן** אחד כנגד נפח המשכן ועוד עשרה נפחים. לכן שלמה עשה עוד עשר

מנורות ועוד עשר שולחנות. **בבלי מנחות צח, ב** ... תנו רבנן: עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, שנאמר: (דברי הימים ב ד, ח) **ונעש**

שְׁלֹחֹת עֶשְׂרֵה וַיִּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאל, ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? אם כן

מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה: (שם' תר' כו, לה) **והשִׁלְחָן תִּתֵּן עַל-צִלְע צְפוֹן**: ! אלא של משה באמצע, חמשה מימינו

וחמשה משמאלו. תנו רבנן: עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר (דברי הימים ב ד, ז) **וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזֶּהָב עֶשְׂרֵה כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן**

בְּהִיכַל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמֹאל:

דברי הימים ב ד, ז – ח:

[ז] וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזֶּהָב עֶשְׂרֵה כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בְּהִיכַל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמֹאל: **ס**

[ח] וַיַּעַשׂ שְׁלֹחֹת עֶשְׂרֵה וַיִּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאל וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה: **ס**

מראה אותך את תבנית המשכן מפי הרב אוסטרי בשם הרב סורוצקין צ"ל

תרומת המשכן למטרות א' הקמה ב' תחזוקה:

אפשר שפעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים – וכן בחלק מן הכלים של המשכן מבטאים:

א'- הקמה העמדה, אחדות

ב'- שריית השכינה, הנבואה, רוח הקדש על האחדות המוקמת היא תחזוקתה ההדדית. השכינה שרויה במעשי ידיהם.

ג'- לעתיד לבוא, יחזור כך בנין משכן, ימי מילואים תחזוקה.

שמות תרומה כה, כ:

והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על-הכפפת ופניהם איש אל-אחיו

אל-הכפפת והיו פני הכרבים:

הכרבים – תרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה, ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות

הנדרש מגודל טפח של פני הכרבים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהא לפייה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלאה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, כ"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סודו שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כו,ה:

חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת

וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה אשר במחפרת השנית

מקבילת הלהלאת אשה אל-אחתה:

רש"י שמות כו,ה מקבילות הלהלאת אשה אל אחותה, שמור שתעשה הלהלאת במדה אחת מכוונות הברלתן זו מזו וכמדתן ביריעה זו כן יהא בחברתה כשתפרוש חוברת אצל חוברת יהיו הלהלאת של יריעה זו מכוונות כנגד הלהלאת של זו וזהו לשון מקבילות זו כנגד של זו תרגומו של כנגד לקבל, היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן כ' וכן החוברת השנית, והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנא' עשרים קרשים לפאת נגב תימנה וכן לצפון וכל קרש אמה וחצי האמה הרי שלשים מן המזרח למערב רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה וגו' ושני קרשים למקצעות הרי עשר ובמקומם אפרשם למקראות הללו,

נותן היריעות ארכן להחבו של משכן עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחנות מגולות, רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת

שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו

ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון

נשתיירו ח' אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחנות מגולות, זו מצאתי בברייתא דמסכת מדות,

אבל במסכת (שבת פ' הזורק) אין היריעות מכסות את עמודי המזרח וט' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב בפרשה זו (שמות תרומה כו,ג) מסייענו ונתתה את-הפרכת תחת הקרשים - זרקא מונח סגול

ואם כדברי הברייתא הזאת (במסכת מדות) נמצאת פרוכת משוכה מן הקרשים ולמערב אמה:

חזקוני שמות כו,ה מקבילות הלהלאת פרש"י והכתוב מסייעני דכתיב ונתת את הפרוכת תחת הקרשים, ואם כדברי ברייתא זו נמצאת פרוכת משוכה מן הקרשים אמה. יש מיישבין הברייתא אחר הפסוק ואומרים שעמודי הפרכת קבועים באמת העשרים, והפרכת תלויה ופרוסה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח, הרי שהפרכת נתונה תחת הקרשים. ולדברי מסכת שבת אם העמודים באמת הכ' הפרכת תלויה בהם מהם ולפנים כלפי מערב, ואם הם באמת הכ"א הפרכת תלויה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח:

(שמות תרומה כו,ה) חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת - זרקא מונח סגול ובמקביל לו מקום הפרוכת

(שמות תרומה כו,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרשים - זרקא מונח סגול

טט - לפי ברייתא דמסכת מדות, עמודי הפרוכת נמצאים בקדש בין אמה יט ואמה כ מפתח המשכן במזרח. הקרשים נמצאים מעל האמה התשע עשרה של הקדש. אבל אם הקרשים במערב משופעים אז יריעות המשכן יכולות לכסות גם את עמודי הכניסה במזרח וגם החיבור יכול להיות באמה היט. לפי מסכת שבת (פ' הזורק) עמודי הפרוכת בין הקדש ובין קה"ק עומדים בקדש חלל מאמה יט ועד אמה כ, וווי הפרוכת נמצאים במערב העמודים, ומעליהם קרסי החיבור של היריעות המשכן (שמות תרומה כו,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרשים וזה יהיה מתואם עם (במדבר נשא ד,יט) ולא-יבאו לראות כבלע את-הקדש ונתו: שאהרן כהנא רבא, בניו ומשה או פנחס הגביהו הפרוכת מווייה על העמודים וכיסו ארון הקדש, או הגביהו הכסוי ותלו על העמודים, מבלי לעבור בין העמודים אם הפרוכת היתה תלויה במזרח העמודים.

תבנית זרקא סגול מוסיפה או גורעת מהענין על הענין. אפשר שזה תומך בפל' רש"י ממסכת שבת ומברייתא דמסכת מדות, שלענ"ד מהן עולה שכל האמה בין האמה הי"ט במשכן ובין האמה הכ' עשויה להקרא תחת הקרשים.

מכאן יתכן שלמדו שמואל הנביא ודוד המלך בבית ראשון שאמה טרקסין תיחשב כתחת הקרשים (נניח ע"פ פר' תרומה, הופעה ראשונה של התבנית) וכל האמה לא הייתה ממנין אורך הבית.

ובבית שני יתכן שלמדו אנשי כנסת הגדולה שהמרחק בין שתי הפרוכות יהיה אמה ויחשב כתחת הקרשים (נניח ע"פ פר' ויקהל, הופעה שניה של התבנית).

בבלי יומא דף נב,א טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט
בבלי יומא דף נב,א ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעין אמה טרקסין אי מהני
בבלי יומא דף נב,א אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה
בבלי יומא דף נב,א במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי
בבלי בבא בתרא ג,א אי הוי פותיא חמשה קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה
בבלי בבא בתרא דף ג,א אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי
מסכת מידות דף לז,א והאולם אחד עשר כותל ההיכל-שש ותוכו ארבעים אמה (1)אמה טרקסין

הגמרא בבלי בבא בתרא ג,א קיר רגיל עוביו 5 טפחים. עובי זה תומך בקיר ארבע אמות גובה. קיר 6 טפחים (אמה) יכול לתמוך בקיר גובה 30 אמה (שע"פ בבא בתרא צח,ב - גובה הדביר היה 20 אמה מעל כנפי המלאכים). עובי אמה להומת טרקסין הבנויה מאבנים והגבוהה 30 אמה אכן דק מכדי שקיר כזה יעמוד ומציעה הסבר שעל דרך הטבע שהקירות והגג והמעזיבה שעליו סייעו ביציבות חומת אמה טרקסין - כעין תחת הקרשים. כמובן שהגמרא יודעת שהכל בדרך נס כי בבית המקדש היה גלוי ייחוד קודשא ושכינתיה ותבנית הטעמים זרקא מונח סגול מצביעה על רוח הקדש, רוח גבורה שבה עמדה אמה טרקסין תחת הקרשים המסמלים חיבור כמו מנוף שבו עליונים נושאים התחתונים בבחינת נראים נושאים והם נושאים.

(שמות תרומה כו,ה) מקבילות הלהלאת - פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת - כעין מדה ריבה וריבה את הכל. נאמר באחד חלל על הכל. הכתיב הלהלאת בלשון יחיד, הקרי בלשון רבים. כאילו דבר בזוג הלהלאת אחת - אשה אל אחותה - וריבה לכל הלהלואות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אֶתָּה, סֵלֶךְ = סוף-פסוק – מגביל; מוֹנֵחַ – רבוי; מוֹחֵף פֶּשֶׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מֵרָאָה, רבוי; דֹּרָגָא – מצרף; תִּבְרָא – מחלק, ממעט, לא ממש; טִפְקָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טִפְקָא – יתור לרבוב, מכל מקום; דֹּרָגָא תִּבְרָא טִפְקָא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מֵרָאָה טִפְקָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקָּף – רב-מצב של הנושעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זִקְאָא סִגְוִיל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשֶׁטָא – פשוט; 1: זִקְאָא-קֶטֶן – 2: זִקְאָא-גָדוֹל – 3: רִבִיעַ – 4: ... זִקְאָא-קֶטֶן ... זִקְאָא-קֶטֶן בַּחֲצֵי פֶסֶק – הקש; השלישיה: (קִפְאָא – סדר קריאת; אֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ – יוצא מהענין; קִפְאָא וְאֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מדיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מדיצה; פֶּרֶז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

שמות תרומה כו,כד: וַיְהִי תְּאֵמָם מִלְמָטָה

וַיַּחֲדוּ יְהוָה תְּמִים עַל-רֵאשֵׁי אֶל-הַטְּבַעַת הָאֶחָת בְּן יְהוָה לְשִׁנְיָהֶם לְשָׁנֵי הַמִּקְצֵצֶת יְהוָה:

רש"י (כד) וַיַּחֲדוּ - כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל יז) שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרוץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם:

וַיַּחֲדוּ יְהוָה תְּמִים - כמו תואמים:

למאן דאמר שהקרשים היו משופעים בצדם החיצוני, ולתוס' בבלי שבת מחצי גובהם ומעלה (כך שהבריח התיכון מוסתר), במבט מצד רוחבם היו נראים כטרפז ישר זוית. אבל למשל הקרש הפינתי (צפון מערב) היה בעל שני שפועים. השיפוע ממערב למזרח הסתיים במרחק אצבע מהקיר המזרחי הישר. כל קרשי צפון הסתיים שיפועם במרחק אצבע מקיר דרום. לכן גם השיפוע מצפון לדרום של הקרש הפינתי הסתיים במרחק של חצי אמה (= 3 טפח = 12 אצבע) ועוד אצבע (סה"כ 13 אצבע) מהקיר הדרומי הישר. בראש הקרש התקבל מלבן שאורכו 13 אצבעות מצפון לדרום (12 אצבע = חצי אמה) היו בקדש הקדשים) ורוחבו אצבע ממערב למזרח. אפשר כי הכתוב **וַיַּחֲדוּ** – רביע בא ללמד כי כל קרש פינתי נראה כעין פירמידה קטומה בעלת שני שיפועים המרומזים בטעם זקף-קטן במלת **עַל-רֵאשֵׁי**, והשיפועים עצמם מרומזים כמצוייר בטעם מהפך במלת **וַיַּחֲדוּ**, והסתיים היינו **תְּמִים** בתיבה של 13 * 1 אצבע, המתואר בטעם פשטא במלת **תְּמִים** בתפקיד של אחד.

מבנה כזה איפשר להרכיב בראש קרש צפון מערב **אֶל-הַטְּבַעַת הָאֶחָת** שקישרה אותו אל קרש שדרומה לו (אך לא לקשרו לקרש שממזרח לו).

שמות תרומה כו,כו: [כז] וַעֲשִׂיתָ בְּרִיחִים עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד:

[כז] וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן לִבְרִכְתָּיִם יְמִינָה:

[כח] וַתְּבַרְיִת הַתֵּיכֹן בְּתוֹךְ הַקִּרְשִׁים מִבְּרַחַם מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה:

(כז, כו) חֲמִשָּׁה – זקף-גדול, כפי' **רש"י (כו) חֲמִשָּׁה לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן** - אלו חמשה (הבריחים לכל כותל משכן, אחרי שהכניסו אותם) שלשה הן, אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריח עד חצי הכותל וזה מבריח עד חצי הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריח מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) **וַתְּבַרְיִת הַתֵּיכֹן וְגו' מִבְּרַחַם מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה**,

(כז, כו) וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן – רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, ופירושו אינו רק לכותל המערבי של המשכן אלא לכל הכתלים, ללמד (א) **הַמִּשְׁכָּן** – זקף-קטן בתפקיד שתי טבעות לכל קרש, אחת להחזיק קנה חלול (רש"י כט) הוא צינור צפוי לבריה העליון ואחת להחזיק צינור צפוי לבריה התחתון כהמשך **רש"י (כו) שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה,**

וַחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים - מונח רביע, מיקום כל בריח הוא ברבע אורך הקרש, ברבע אורך הקרש טבעת לבריה חיצון, בחצי אורך הקרש ממוקם הבריח התיכון שהוא פנימי, עוד רבע קרש טבעת לבריה חיצון שני, כהמשך **רש"י (כו) וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו. אבל לבריה התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים. הבריחים העליונים והתחתונים שבצפון ושבדרום אורך כל אחת חמישה עשר אמה, ובתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז, כח) מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה**, מן המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (פרק א):**

(כז, כח) מִבְּרַחַם – זקף-גדול, מחולק לשלושה חלקים כפי' **רש"י (כו) שבצפון ושבדרום ... בתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז, כח) מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה**, מן המזרח ועד המערב, ... שבמערב ... והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים וגו'.**

שמות תרומה כו,לא – לב: [לא] וַעֲשִׂיתָ פְּרֻכָּת תְּכַלֵּת וְאַרְבָּעִים וְתוֹלַעַת שְׁנֵי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב וַעֲשֶׂה אֶתָּה פְּרֻכָּים: [לב] וְנִתְּתָה אֹתָהּ עַל-אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שִׁטִּים מְצַפִּים זָהָב וְזֵהָב וְזֵהָב עַל-אַרְבָּעָה אֲדָנֵי-כֶסֶף:

(כז, לא) וַעֲשִׂיתָ פְּרֻכָּת – מונח רביע, הפרוכת הייתה רבוע, 'אמה על 'אמה, מפרידה לגמרי בין הקדש לקדש הקדשים, כפי' **רש"י (לב) אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שִׁטִּים** - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרוכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים.

ההפרדה המלאה היא בקצת דמיון למה שפי' **רש"י (לא) פְּרֻכָּת**. לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים **פְּרוּגוֹד** דבר המבדיל בין המלך ובין העם.

רש"י (לב) אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שִׁטִּים - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, וגו'

וְנִתְּתָה אֹתָהּ - מונח רביע, אפשר שבדרך הטבע ארבע אונקליות, אחת לכל עמוד, לא יפסיקו לשאת פרוכת כבדה מאד, לכן אפשר שתבנית הטעמים רומזת שבכל אחד מארבעה העמודים היו אונקליות אחדות.

אבל אפשר כי **וְנִתְּתָה אֹתָהּ** – מונח רביע, אפשר מרמז להרכבת הפרוכת ולהסרתה בידי ארבעה כהנים בלבד (במדבר נשא ד, יט).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששור: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהא לפיטחא; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק – סודו שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא – גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה = תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

- אפשר כי סדרה אחת של דרגא תביר טפחא מרמז לקבוצת פרטים קשורים שעל כל אחד חל תוכן **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - מרכא סלוק, אלו הצווים אל-בני ישראל,
- אלא שידוע שחלק מדברי ה' נועד למשה בלבד ולא העבר ממנו **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – לכן אפשר כי הסדרה השניה דרגא תביר טפחא מרמזת לדברי ה' שנועדו למשה רבינו בלבד.
- מונח דרגא תביר טפחא ירמז אל "וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים" ומצמצם מאד כדי שמשה רבינו יהיה שומע את הקול מדבר אליו מבפנים
- מונח דרגא תביר טפחא ירמזו אל פעמיים סדר הצווים למשה ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא שסדרו לבצאל,

שמות תרומה כה,כה: וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח סָבִיב וְעִשִׂיתָ זָר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב:

בבלי סוכה ה,א אלא כפורת טפח מנלן? - דתני רבי חנינא: כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן. כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה, מדת קומתה לא נתנה. צא ולמד מפחות שבכלים, שנאמר (שמות כה,כה) **וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח סָבִיב**, מה להלן טפח - אף כאן טפח.

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א דף ב טור ד ה"א רבי זעירא בעי מניין לכפורת שהוא טפח תנא רבי חנניה בר שמואל כל הכלים שהיו במקדש נתנה התורה מידת ארכו ורוחבו ונתנה שיעור קומתן חוץ מן הכפורת שנתנה התורה מידת אורכה ורחבה ולא נתנה שיעור קומתה תלמידיה מכלי קטן שבמקדש **וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח סָבִיב** מה כאן טפח אף כאן טפח או אינו אלא **וְעִשִׂיתָ זָר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב** מה כאן כל שהוא אף כאן כל שהוא

בבלי מנחות צו, ב ... והאיכא מסגרתו! כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה. ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה, פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב; כדתניא, ר' יוסי אומר: לא היה שם סניפין, אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם, אמרו לו: מסגרתו למטה היתה. אמר ר' יוחנן: לדברי האומר מסגרתו למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה; לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיבעי לך.

רש"י בבלי מנחות צו,ב והאיכא מסגרתו - דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הוי ט"ז טפחים.

למטה היתה - ד' דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כשרוצה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם.

פרקודי מפרקדא - כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה.

כדתניא - דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע ברגלים אבל דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול. **טבלא המתהפכת** - שיכולים להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדיה.

וְעִשִׂיתָ – קדמא מלמד ממסגרת השולחן הנמנה בסוף הכלים על כפורת ארון הקדש הקודמת לו.

לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים שלא ממש חל עליהם **סָבִיב** – אתנח,

רש"י (כה) מסגרת - כתרומה: "גדנפא". נחלקו חכמי ישראל בדבר (מנחות צו,ב); יש אומרים: למעלה היתה סביב לשלחן, כמין לבזוביז שבשפת שלחן שרים, **יש אומרים**: למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השלחן שוכב על אותה **מסגרת. ועשית זר זהב למסגרתו** - הוא "זר" האמור למעלה (לעיל,כד), ופירש לך כאן שעל המסגרת היה.

תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"א הלכה ו

ארבע סניפין של זהב דומין לדקרין היו שם שבהן היו סומכין את החלה מפני שדומות לספינה כדי שלא תהא רוקדת ר' יוסי אומר לא היו שם סניפין אלא גובה היה לשולחן טפח שני ועשית לו מסגרת טופח סביב אמרו לו והלא אין מסגרת אלא מן הרגלים:

פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק כה

כה) וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח. מסגרתו למעלה היתה, כדברי ר' יהודה:

טט – למאן דאמר כי המסגרת למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ולכן אינה סביב מלא כי הרגלים בפנינות.

למאן דאמר מסגרת למעלה מפרש רש"י **במנחות צו,ב דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול**. אז גם אין המסגרת סביב!!! ואפשר עוד לומר כי לטבלת השולחן היתה מוצמדת מתחתיה מסגרת שהשאירה מקום בכל פינה לרגלי השולחן, כך שכאשר הניחו הטבלה על הרגלים לא היה לה אפשרות לזוז (ראה אוצר מפרשי התלמוד סוכה ה) והיא עשויה להיקרא מסגרת מלמעלה. בנוסף היתה מוכרחה להיות מסגרת בין הרגלים למטה מהמסגרת הצמודה לשולחן או במקביל לה כששתיהן בחצי עובי הרגליים כי רק כך עמדו הרגליים שלא מוצמדים לטבלה. מסגרת הרגליים עשויה להיקרא מסגרת מלמטה. מבנה כזה גם נתן חוזק לרגליים בהם היו קבועות טבעות למוטות נשיאת השולחן. שתי המסגרות לא היו סביב מושלם כי הניחו מקום לרגלים בפנינות.

שמות תרומה כז,ט: לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכֹל עֲבֹדָתוֹ וְכֹל יִתְדוֹתָיו וְכֹל יִתְדֵי הַחֹצֵר נְחֹשֶׁת: ס

הַמִּשְׁכָּן – זקף-קטן בתפקיד שתיים כפ' **רש"י (ט) לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן** - שהיו צריכין לו (טט – א) להקמתו (טט – א) ולהורדתו, כגון מקבות לתקוע יתדות ועמודים. ולא כלי עבודות המשכן.

רש"י (ט) ... יִתְדֵת - כמין נגרי נחשת עשויין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתריהם סביב סביב בשפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח. (תרי"ק): ואומר אני, ששמן מוכיח עליהן שהן תקועין בארץ, ולכך נקראין 'יתדות', ומקרא מסייעני: "אוהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח" (יש' לג,כ).

וְכֹל יִתְדוֹתָיו – מקף בתפקיד רב-מצב, עבור קלעי החצר ומכאן לכל מהצד: (טט – א) ואיני יודע אם תוחבן בארץ, (טט – א) או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח.

והתוצאה ההלכתית נלמדת ב-**נקודות משיחות הקדש, לקוטי שיחות ו' האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן צ"ל עמ' 166**

ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, (רש"י (כז,ט)) לספק זה יש גם נפקא מינה להלכה. דהנה, מלאכת בנין אסורה בשבת מן התורה רק בבנין של קבע. ומאחר שכל הלאכות שבת נלמדות ממלאכת המשכן, נקבע הגדר של 'בנין קבע' על פי בנין המשכן.

ולפי זה: (טט – א) לפי הצד הראשון, האסור של בניית אהל בשבת מן התורה חל דוקא על בניית אהל באופן של 'תחובין'; (טט – ב) ואילו לפי הצד השני, די בכך שהאהל חזק ואינו מתנענע ברוח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השטרות: אהנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, ב"כ מצב
אחד נדרש; פסוק ו – סוד שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סוד קדמות; אולא = גיש' = גיש' = יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.5 שמות תרומה כה,א (התשע"ה)

שמות תרומה כה,ב:

**והיו הכרבים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו
אֶל-הַכַּפְּפֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים:**

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** ... וכתוב (שמ' תר'כ,ב) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי
כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת**. קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה.

(א) תרסא בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל
טפח של **פְּנֵי הַכְּרָבִים**. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א, ראה **בבלי סוכה ה,ב** שבו פסוק זה מלמד שיעור טפח של גובה כפורת ומזה לר' מאיר
גובה ארון העדות עשרה טפח. היות ושכינה לא ירדה מתחת לגובה הכפורת מזה למדו שברשות הרבים מעל עשרה טפחים הוא מקום
פטור.

(ב) תרסא בתפקיד שיעור גובה של עשרה טפחים בין קצות כנפי הכרובים למעלה ובין הכפורת שעליה עמדו הכרובים, ומהמלים **סַכְכִּים
בְּכַנְפֵיהֶם** למדו לגובה הנמוך ביותר של סוכה של עשר טפח. **בבלי סוכה ה,ב** מסיקה ע"י השוואה לגובה קצות כנפי הכרובים שעשה
שלמה המלך בבית ראשון ושהם היו בשליש גובה הבית, לכן גם במשכן קצוות כנפי הכרובים היו בגובה שליש המשכן. המשכן גובהו 10
אמה = 60 טפח, שליש מזה עשרים טפח, והיות וקודם נדרש כי גובה ארון וכפורת עשרה טפח, לכן נותר עוד עשרה טפח לשליש גובה
המשכן. וע"פ תבנית הטעמים המקור למעשה שלמה הוא כאן. יש להעיר שיש דעה שקדש הקדשים גובהו 20 עשרים אמה ולא שלושים,
ואז להסביר כי כרובי שלמה הם בשליש גובה הקדש ולא קדש הקדשים. לפי הדעה של עשרים אמה, הבית הראשון היה קצת פחות מאחד
עשרה נפחי משכן, ולכן שלמה הוסיף עשר מנורות ועשרה שולחנות.

סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות (א) **לְמַעַל סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת** – רביע ... זקא-
קטן בתפקיד כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, שסיכוך הסוכה יהיה בגובה שהוא למעלה מעשרה טפחים.

(ב) ללמד שבמקדש בברכת כהנים כפי הכהנים יהיו למעלה מראשיהם. קישור הפסוק לברכת כהנים נמצא בין היתר ב-**פסיקתא זוטרתא
(לקח טוב) שמות פרשת תרומה פכ"ה, סימן כ וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל**. הכרובים האלה יהיו פורשים כנפים למעלה,
ולא של בית עולמים, כי הכרובים שעשה שלמה היו פורשים כנפים מקיר הדביר לקיר הדביר, שנאמר כנף הכרוב האחד נוגע בקיר
מזה, ואלו הכרובים: **סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**. כגון כפי הכהנים בשעה שעולין לברך את ישראל:
אֶל-הַכַּפְּפֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים. שלא יחזירו פניהם זה מזה: **אִישׁ אֶל-אָחִיו**. להראות לישראל חיבה יתירה שהקב"ה חיבבם:

כנפי הכרובים שהיו שעל ארון הברית היו מעל ראשיהם ואפשר כי פסיקת ה-**רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ט** קשורה לכך
בפסוק: כיצד ברכת כהנים במקדש, הכהנים עולין לדוכן אחר שישלימו הכהנים עבודת תמיד של שחר, **ונמגייהין ידיהם למעלה על
גבי ראשיהן** ואצבעותיהן פשוטות, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציון, ... **בית יוסף אורח חיים סימן קכח** ומגביהין
ידיהם כנגד כתפיהן. משנה סוטה (לח). במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם ובמקדש על גבי ראשיהם ופירש רש"י טעמא
מפני שבמקדש מברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם (טט - כעין שכינה מעל כנפי הכרובים):

דברי הימים ב ג,י: וַיַּעַשׂ בְּבֵית-קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים כְּרוּבִים שְׁנַיִם מַעֲשֵׂה צִעְצְעִים וַיִּצְפוּ אֹתָם זָהָב:
דברי הימים ב ג,יג: כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל-רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לְבַיִת: ס

בבלי בבא בתרא צט,א ... רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: (שמ' תר'כ,ב) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, וחד אמר: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**
(בכרובים שעשה שלמה בבית ראשון). ולמ"ד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**! לא קשיא: כאן
בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**, הא כתיב: (שמ'
תר' כה,ב) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**! דמצדדי אצדודי; דתניא, אונקלוס הגר אמר: כרובים (דב'י ב ג,יג) **מַעֲשֵׂה צִעְצְעִים** הן, ומצודדים
פניהם כתלמיד הנפטר מרבו.

ולמ"ד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**!

וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **אִישׁ אֶל-אָחִיו**

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב (א) בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (ב) בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום

אֶל-אָחִיו – אתנח מגביל הכתוב **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו** למצב (א) ואז **וּפְנֵיהֶם** – טפחא כפותחת טפח להתאפיין (כאן להוות יחידה
אחת) עם הכתוב אחריה **אִישׁ אֶל-אָחִיו** ועל כך כתב **דף על הדף** ס"ת **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו** שלו"ם, שכשאחד מדבר עם השני בא
שלום, והוא אחד משמותיו של הקב"ה כמו שאחז"ל (שבת י,ב)

וּפְנֵיהֶם – טפחא כטעם מפסיק, מתאים למצב (ב) שאז (דב'י ב ג,יג) **וּפְנֵיהֶם לְבַיִת רשב"ם** ... וכשארין עושין הופכין פניהם לבית דרך נס.

ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לְבַיִת**, הא כתיב: (שמ' תר' כה,ב) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**!

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב של דמצדדי אצדודי; (א) קצת פונים זה לזה (ב) קצת פונים אל הבית

וע"פ **רבינו גרשום בבא בתרא צט,א** מסתכל ולא מסתכל ... דמצדדי אצדודי. שהיו פונים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד
הנפטר מרבו שחוזר לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך:

אֶל-הַכַּפְּפֹת – קדמא זקא-קטן במלים מחוברות במקף, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, גם יכול להיות בתפקיד מידה י"ב של ר'
ישמעאל ... דבר הלמד מסופו. כגון ללמוד מ-**פְּנֵי הַכְּרָבִים** שעליהם יש הלכה למשה מסיני ששיעורם טפח, לעובי (גובה) הכפורת שיהיה
טפח אחרי שירקעו ממנה את הכרובים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השערות: אחת: סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהי; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפיטחיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלאה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סוד שחלק, השלם וחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן; 2: זקף-גדול; 3: רביעי – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סוד קדמות; אולא = גיש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ימות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

יהוה – בהוויתם, תכונתם המוקדמת היא **אל-הכפפרת יהוה פני הכרבים** – להראות כי בשורש עם ישראל עושים רצונו של מקום, בלשון בעל התנאי אהבה מסותרת לדבוק בה'.

יהוה – טפאא, כמשנה משמעות, לומר שזה נגד הוויתם שיהיו פני הכרובים פונים אל הבית מפני שאין ישראל עושים רצונו של מקום נגד הוויתם ולעיתים לבוא יתגלה דבקות מלאה בה' ולא רק באהבה מסותרת.

פני הכרבים – מרכא סלוק, רבוי והגבלה. רבוי ללמד על חיות המרכבה, מקור אפשרי לכרובים שעשה שלמה המלך, הגבלה שרק כרובי ארון הברית וכרובי שלמה הם כעין הכרובים של המרכבה, אבל לא עושים כרובים אחרים לקיים (שמ' יתרו כג, ל) **לא-יהנה-לך אלהים אחרים על-פני:** (לא לעשות כעין חיות המרכבה) וכן (שמ' ית' כג, ל) **לא תעשו אתי אלהי כסף ואלהי זָבָב לא תעשו לכם:** (רש"י) (כ) **לא תעשו אתי אלהי כסף** דמות שמי המשמשין לפני במרום **אלהי כסף** (ראה מכיל' יתרו בחדש י'). **אתי אלהי כסף** – בא להזהיר על הכרובים שאתה עושה לעמוד **אתי**, שלא יהיו של **כסף**, שאם שניתם לעשותם של כסף הרי הם לפני כאלהות (ראה שם). **ואלהי זָבָב** – בא להזהיר שלא יוסיף על שָׁנִים, שאם עשית ארבעה, הרי הם לפני כאלהי זָבָב (ראה שם). **לא תעשו לכם** – שלא תאמרו: הריני עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדרך שאני עושה בבית עולמים, לכך נאמר: **לא תעשו לכם** (ראה שם).

האם יש קשר בין כרובי ארון הברית ובין אריות מגולפים על ארון הקודש או רקומים על הפרוכת בבית הכנסת (מקום תפילה) **דף על הדף בבלי בבא בתרא צ"א**, ... בשו"ת משיב דברים להגאון ר"ג ליטש - רוננבוכים זצ"ל (יו"ד סי' קה) כותב: ע"ד שאלתו בענין האריות שעומדים בבית הכנסת לנוי ולהדר, ומעמדם בזה האופן הלוחות עומדים ממעל לארון הקודש וסביב להם חונים שתי האריות, בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות, ... וראיתי בספר מחנה חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ט שחפש ומצא איהו טעם להעמדת האריות וכתב שם שהם סימן לכרובים שציוה הקדוש ברוך הוא להעמיד אצל הארון שבו הלוחות ושיהי' **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה** עפ"י הטעם **הרבינו בחיי** בשם **הרמב"ם בפ' תרומה** דזה מראה על אמונת הנבואה שהיא עיקר ויסוד לתורה"ק תורה מן השמים, והוא א' (עיקר שש) מ"ג עקרים. ולפי"ז אם המה רומזים על הכרובים בודאי צריך שיהי' העמדתן כ-**פְּנֵי הַכְּרָבִים** שהי' **פְּנֵיהֶם אֵישׁ אֶל-אָחִיו** ובהאי הנשאל הי' צריך אולי להפכם ממה שהם עכשיו עומדים ופשוט. אבל לדעתי בכונן לא העמידו הרבנים כשהי' בונים הביהכנס' הנהו אריות איש אל אחיו אלא שינו להפוך להראות כי אין האריות רמז אל הכרובים.

אל-הכפפרת יהוה פני הכרבים – סלוק בתפקיד הגבלה, בצווי ה' רק במשכן ובמקדש עשו כרובים שבהוויתם פונים זה לזה להראות חיבת ישראל למקום. כדי להדגיש שאין האריות מייצגים הכרובים, עושים אותם בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות.

תיקוני זוהר תקונא שבעין דף קכח עמוד א (תה"ז) סימן צח) צט) לפי החלוקה של תה"ז **מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי** (הסברים בעזרת (א) **מתוק מדבש** (ב) **מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי** (אוצר החכמה ע' רעא), (צט) ... (שמ' תר' כה, ג) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכְּפָרֶת** דא כפורתא דעינא (זו כפורת העין שהוא כנגד מידת) היסוד שהוא שביעי לבינה, לכן כולל שבעה גלדי (קרומי) העין). **תלת גווינין דעינא** (לעין שלושה צבעים) **אינון** (שהם: לבן סוד השם) **אהי"ה** (שבכח, ירוק סוד השם) **יהו"ה** (שבתפארת, תכלת סוד השם) **אדנ"י** (שבמלכות והם סוד) **כלל ופרט וכלל ואינון** (וג' שמות אלו הם כנגד (א) **יתודא** (טט) – ע"פ מעלות הסולם, אפשר בתפילה או מצווה שאומרים לשם יחוד ...) (ב) **ברכה** (טט) – אפשר בתפילה שהיא במקום עבודת קרבנות או מצווה שאומרים ברוך אתה) (ג) **קדושה** (בתפילה אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך) (אוצר גי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת יב"ק) וסימן (תהלים כג, י) **יעגנו ביום-קראנו** (להורות מי שיגרום למעלה יחוד ברכה קדושה, יענו אותו מן השמים) (טט – שיקבלו תפילתו, ע"פ 'דרשות תהלים' אימתי **תה' קמה יח**) **קרוב ה' לכל-קראיו ומקבל תפילתם? לכל אשר יקראוהו באמת:** – שנהררים במדת האמת וגו'. הובא (שמ' בשלח יג, ג) **ויצגנו באַתָּם –** ואתיות אמ"ת)) דהכי סליק חושבן תלת שמהן אלין כחושבן יב"ק. (ועתה מפרשים כי) **אהי"ה** (סוד) **כתר** (שכולל כל הספירות תחתיו והוא) **עלאה** (עליון מכולם והוא שורש גוון הלבן שבעין שהוא כותר ומקף כל גוויני העין), **יהו"ה** (הוא סוד) **עמודא דאמצעייתא** (תפארת שבעמוד האמצעי שהוא המידה) האמצע בין הספירות דהיינו שאוחז מן הכתר עד המלכות שהוא שורש גוון ירוק שבעין, כגון האמצעי שבעין), **אדנ"י** (הוא סוד) **שכינתא תתאה** (השכינה תחתונה שהיא שורש גוון תכלת של העין וכוללת כל ספירות האצילות). ... (רמ"ק, הגר"א, כ"מ))

כיצד (שמ' תר' כה, ג) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה** מלמד על כלל פרט וכלל? (לפי ההסבר על תיקון ע' זה לא המידה מ"ג מידות בעלת ההגדרה הזאת, אלא אם נאמר כי הכלל בתראה המשפיע לבי"ע, וע"י היחוד, הברכה והקדושה שישראל עושים מלמטה וזה ממשך ברכה לעליונים.)

פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים – קדמא ואזלא, מלמד בכעין כלל ופרט וכלל על סדר היכללות והשתלשלות מסוים.

לְמַעַלָּה – רביעי, רמז לשמות ה' בעלי ארבע אותיות, רמז לארבע כנפיים בסה"כ לשני כרובים, וב-**תקוני זוהר תיקון ע' (סעיף צח)** לפי החלוקה של **מעלות הסולם** נאמר כנפי העין ושני כרובי העין הם כנגד ארבע כנפיים לכל חיה, ובאלו ארבעה גוויני העין מאירות ארבע אותיות הו"ה, ובארבע כנפי העין מאיר שם אדנ"י, זה הוא (קהלת ה, ז) **כִּי גִבַּה מַעַל גִּבַּה שְׁמֶר וּגְבָהִים עֲלֵיהֶם:** אלין אינון יהו"ה אהי"ה אבא ואימא.

וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים – גי' ר"ת ו' ה' פ' כ' עולה יא"ק (אוצר הגי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת ארץ ישראל קדושה) עם הכולל של הגי' עולה יב"ק ר"ת **יעגנו ביום-קראנו** (תהלים כג, ה) **הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲגֵנוּ בְּיוֹם-קִרְאָנוּ: פ** (ע"פ אוצר הרי"ר פאלוך זצ"ל גי' ר"ת (תהלים כג, ג) **יעגנו ה' ביום צרה** עולה יב"ק)

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – ר"ת ו"ה כמו ר"ת (בר' א, א) ו'את הארץ, רמז לשפע היורד ל-ארץ ישראל קדושה (לע"ל יא"ק) וממנה מתפשט לכל הבריאה שהיא חומר והנקראת ארץ. אפשר קשר לשם אדנ"י שבמלכות המקבל כל ההארות וההשפעות העליונות כדי להשפיע לתחתונים. **רמב"ן שמות פכה** ... תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה**, (טעם רביעי מרמז) כי הם (כעין נושאים) כסא עליון (שהוא כעין ארבע צדדים) וסוככים על העדות שהיא מכתב אלהים (להלן לב, טז). וזה טעם ולתבנית המרכבה, כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד תבנית לכרובים שהם כבוד ותפארת, והכרובים אשר במשכן ובמקדש תבנית להן, (במראה מרכבה שניה, שראה יחזקאל, היו חיות בעלות ארבע כנפיים) **רבינו בחיי שמות פרק כה** ... ועוד אפשר לפרש כי הארון ירמוז לגן, ושני לוחות שבו, הלוח האחד יש מצות שכליות, והלוח השני מצות גופניות, כנגד עץ החיים ועץ הדעת, וכפרת רמז לערבות, הוא הרקיע העליון הזך המכסה כל שאר רקיעים, והכרובים שעל הכפורת רמז למלאכים שלמעלה מערבות שהנבואה יוצאה מביניהם לכל שאר הנביאים, **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה**, לקבל שפע מאת הבורא יתברך שנבואתו של משה בלא אמצעי ובא לו הדבור ממנו לבין שני הכרובים.

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – תרסא בתפקיד מחיצת מקור הנבואה, קדמא ואזלא של **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים** מלמדת על סדר ירידת הנבואה לשאר הנביאים **לְמַעַלָּה** – ממלאכים שלמעלה מרקיע ערבות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצית השערות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שניו ממשעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, ככל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קראא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ם; יוצא מהענין; קראא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.6 שמות תרומה כה,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרֶץ מלמעלה וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:

על פסוק (שמ' תר' כה,א) יש דעות אחדות מה מלמדנו. כמסקנה מהן בשילוב תבניות טעמי המקרא מוצע לומר (א) הוא המשך מהפסוק הקודם ולהלן יוסבר הדבר; ומלמד על הבנת דבר ה' בנבואה ובחכמת התורה (ב) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר [מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא] א"ר שמואל בשעה שברא הב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים.

עתה נבוא לפרט את התמצית הנ"ל:

(א) ממשיך מהפסוק הקודם שעסק רק בכפורת ומלמד על השילוב בין הארון בין הכפורת ובין העדות (לוחות הברית השניות, וגם הראשונות (למאן דאמר שגם הם נתנו בו) וספר התורה שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך. דעה אחת עוסקת בתכלית הרוחנית של הכפורת הארון והעדות. ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרֶץ – דרגא תביר טפאא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הכפורת הארון והעדות. שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין, או שכולם מצטרפים לענין אחד. מוצע שיש ללמוד בין לרש"י האומר שהכפורת והארון כלים נפרדים, ובין לרמב"ן האומר שהכפורת והארון הם כלי אחד, הענין הוא, שרק כאשר שלושה הדברים נמצאים ביחד מושגת התכלית שלהם. והתכלית (ע"פ רבינו בחיי וספורנו ב- (שמ' תר' כה,ב)) היא קבלת נבואה מה' ע"י הנביאים והכהן גדול, ו- [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,ב) הביא שהתכלית להביט אל האלהים כנאמר ב- (דמיהו ט,ב) השִׁפֵּל יִדְעֶה אוֹתִי, היינו ע"י חכמת התורה שהיא העדות הנתונה בארון. ובין דברי [ספורנו] נאמר כי כדי להגיע להבנת דבר ה' בשכל האנושי צריך ללמוד כללים המופשטים מחומר "להשכיל ולדעת את בוראו כפי האפשר, וזה יעשה בהביט נפלאות מתורתו המורות במופת פלאות מעשיו ודרכי טובו. כי אמנם מהות הדבר וצורתו תִּדְעֶה לנו מצד פעולותיו, וזה יקרה לשכל האנושי כשישכיל ממצייאות הכוורא יתברך את האפשר אצל, וממשיך [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,א) ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרֶץ מלמעלה וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ: כי אמנם הבטת השכל והמצאתו הכללים והפשיטו אותם מחומר, וכן קבלתו כשיקבלם לעשותם קנין, הנה כל זה יעלה לו באמצעות העיון וההכנות המעשיות. אם כן יושג כל זה בהביט אל העדות אשר בארון אשר עליו הכפורת, כי אמנם בעדות שהם הדברות נמצאים כללי החלק העיוני והמעשי. ובוה יעד:

מלב"ם שמות רמזי המשכן ... ואמר שנית (שמ' תר' כה,א) ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרֶץ מלמעלה וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת שתחלה אמר זה להורות איך ישפיעו למוד התורה ע"י המקבלים אותה שיביאו את הבדים בטבעות היינו שיראו וישמעו ויקבלו דברי ה' ויכינו א"ע אליה ועי"כ יהיו למודי ה' וה' יקבע תורתו בלבם ויתן את העדות אל הארון, ופה באר ההשפעה הבאה מלמעלה שע"י שיאירו המאורות העליונים השמש והירח ויגיהו אורם אל הכפורת יתן את העדות, ומפרש שזה יהיה ע"י שאועד (שמ' תר' כה,ב) לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ וכו',

(שמ' תר' כה,א) וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנה סלוק), דבר החוזר וקורה, הקש. ע"פ רמב"ן ארון העדות עם הכפורת והכרוכים שעליה הם בעולם הזה כעין ההתגלות הרוחנית של המרכבה האלקית הנקרא גם כסא הכבוד המוקף בכרובים פורשי כנפיים. הקב"ה צמצם עצמו בה וירד בה על הר סיני וממנה דבר אל משה ובני ישראל במתן תורה. גלוי השכינה באהל מועד, ואחר-כך במקדש לכהן גדול בכל יום כפורים בקדש הקדשים הם המשך גלוי שכינה בהר סיני, המשך החוזר וקורה בכל יום כפורים. יתכן שגלוי שכינה זה נמצא במקדש כל השנה אלא שביום הכפורים זהו גלוי יותר נעלה. הנביא יחזקאל ראה בנבואתו כעין מעשה מרכבה שירד והתגלה על הר סיני.

(א) ה' בצמצום עד אין סוף ירד במרכבה האלקית הרוחנית, כסא הכבוד על הארץ בהר סיני, כפי רמב"ן (שמ' תר' כה,א) וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ: כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֶעֱדֶךָ לך שם ואשכך שכינתי עליהם, ... בעבור שהוא על ארץ העֶדוּת. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל, (ב) והכרובים אשר במשכן ובמקדש – (הם) תבנית הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת, (ג) הגעת הנבואה למשה במשכן כמו שהיה בהר סיני,

רמב"ן (שמ' תר' כה,א) וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת - לא ידעתי למה נכלל, שהרי כבר אמור (שמ' תר' כה,ב) ונתנו הכרובים פִּרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה (שמ' תר' כה,ב) ונתת אל-הָאָרֶץ את העֶדוּת? ויש לומר שבה ללמד, שבעודו ארון, בלא כפורת, יתן תחלה העֶדוּת לתוכו, ואחר כך יתן הכפורת עליו; וכן מצינו כשהקים המשכן, נאמר (שמ' פק' מ,ב) ונתנו את-העֶדוּת אל-הָאָרֶץ, אחר כך (שם) ונתנו את-הכפֿורת על-הָאָרֶץ מלמעלה: לשון רבנו שלמה. ואם היה זה צוואה, משמעו יותר, שאחר שיתן הכפֿורת על-הָאָרֶץ כאשר אמר, יתן בארון את-העֶדוּת; כי 'ארון' יקרא גם בהיות הכפורת עליו. ועוד יש לשאול גם כן, למה החזיר: (שמ' תר' כה,ב) אֲשֶׁר על-אָרֶץ העֶדוּת? כי בידוע כי הכרובים הם על ארון העֶדוּת, ומה צורך לפרש עוד, כיון שאמר: (שמ' תר' כה,ב) מעל הכפֿורת מבין שני הכרובים? אבל פירושו: כי בעבור שצוה בכרובים והיותם (שמ' תר' כה,ב) פִּרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה, ולא אמר למה יעשם כלל ומה ישמשו במשכן, ולמה יהיו בענין הזה, לכך אמר עתה: (שמ' תר' כה,א) ונתת את-הכפֿורת עם כרוביו - שהכל דבר אחד - על-הָאָרֶץ מלמעלה, כי (שמ' תר' כה,א) וְאֶל-הָאָרֶץ תתן את-העֶדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ: כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֶעֱדֶךָ לך שם ואשכך שכינתי עליהם, (שמ' תר' כה,ב) וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מעל הכפֿורת מבין שני הכרובים, בעבור שהוא על ארץ העֶדוּת. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל, שאמר (ח' י,ב) הִיא הַמָּוֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּמַּת אֱלֹהִים-יִשְׂרָאֵל בְּנֶהֱרַב בְּבֵר וְאֶדְעֶה כִּי כְרֻבִים הֵמָּה: - ולכן נקרא (ש"א ד,ד) "יושב הכרובים" - כי היו פורשי כנפים להורות שהם המרכבה, נושאי הכבוד, וכמו שנאמר (דו"א כח,ח) "ולתבנית המרכבה הכרובים זהב לפורשים וסוככים על ארון ברית ה'; כאשר הזכרתי (שמ' כה, פתיחה). ועל דעת רבותינו תנינא (יג,ג) הם צורות אדם, מלשון ארמית, שתאמר לעֶלְם: 'רביא'; והחזיר בשם הזה הכ"ף שורש, כי כן השם: 'כנערים', להורות על ענינם. ואם תשוב עוד למה היו 'פניהם איש אל אחיו' (לעיל,ב) ולמה היו 'מקשה' (לעיל,ח), תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו 'פורשי כנפים למעלה' (לעיל,ב), כי הם כסא עליון, וסוככים על העדות שהיא 'מכתב אלהים' (שמ' לב,טז). וזה טעם "ולתבנית המרכבה" (דו"א כח,ח), כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת; והכרובים אשר במשכן ובמקדש - תבנית להם, (קהלת ה,ז) כִּי גִבַּהּ מַעַל גִּבַּהּ שֹׁמֵר וְגִבְיָתָם עֲלֵיהֶם: וזה טעם "ואדע" (ח' י,ב) - שראה באחד וידע באחד, ולפיכך אמר "המה" (שם); והמשכיל יבין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השורות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאא – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא ספאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדר שנתק, השלש והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1 – זקף-קטן; 2 – זקף-גדול; 3 – רביעי; 4 – זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קפאא – סדר קריאת; אולא = גיש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קפאא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

יהושע ג,יא: הנה ארון הברית אָדון פֿל־הָאָרֶץ עֵבֶר לַפְּנִימָה בַּיַּרְדֵּן:

מדרש נתחומא (ורשא) פרשת ויקהל סימן ז ... ולא תאמר שצמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוך המשכן אלא אף בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם שכינתו שנאמר **(יהושע ג,יא)** הנה ארון הברית אָדון פֿל־הָאָרֶץ זה הקדוש ברוך הוא שהיה בתוכו, **אוצר המדרשים (איינושטיין) תמורה עמוד 582 ...** אלא הקדוש ברוך הוא הוא אדון לכל דבר שנאמר **(יהושע ג,יא)** ארון הברית אָדון פֿל־הָאָרֶץ, הרי המקום נקרא אדון לארון.

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשכט

... ויהי בנסוע הארון [י, לה]. מה עסקו של ארון הזה. אלא שהיו לוחות הברית נתונות בתוכו והשכינה דרה בתוכו, שכן הוא אומר

(יהושע ג,יא) הנה ארון הברית אָדון פֿל־הָאָרֶץ וגו', וכן הוא אומר **(דב' וילך לא,ג)** ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא עֵבֶר לַפְּנִי,

(דב' וילך לא,ג) ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא עֵבֶר לַפְּנִי הוּא אֱלֹהֵי הַיָּמִים הַאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֵבֶר לַפְּנִי פֶּאֶשֶׁר דָּבָר ה':

בספר שמואל א' עם ישראל מיחס לארון הברית כח א-לקי שיצילם במערכה נגד פלשתים.

(שמו"א ד) (ג) וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַמִּטְנֶה וַיֹּאמְרוּ זַמְנֵי יִשְׂרָאֵל לָמָּה נִגְפַנּוּ ה' הַיּוֹם לִפְנֵי פְּלִשְׁתִּים נִקְחָה אֲלֵינוּ מִשְׁלַח אֶת־אֲרוֹן בְּרִית ה' וַיָּבֹא

בְּקִרְבָּנוּ וַיִּשְׁעֵנוּ מִפָּנֵי אֲבוֹנֵינוּ: **(ד)** וַיִּשְׁלַח הָעָם שְׁלַח וַיִּשְׁאֲזוּ מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן בְּרִית־ה' צְבָאוֹת יְשֵׁב הַפְּרָבִים וְשָׁם שָׁעַן בְּגִי'עֵלֵי עַם־אֲרוֹן בְּרִית

הָאֱלֹהִים הַפְּנִי וַפִּינְחָס: **(ה)** וַיְהִי כַּבּוֹא אֲרוֹן בְּרִית־ה' אֶל־הַמִּטְנֶה וַיִּרְעוּ כַּל־יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּהְיֶה הָאָרֶץ:

הַפְּלִשְׁתִּים מִתְיַחֲסִים לָאָרוֹן הַבְּרִית כֹּא־לְקוֹת. **(ו)** וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ מַה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמִטְנֶה הַעֲבָרִים

בַּיַּדְנוּ כִּי אָרוֹן ה' בָּא אֶל־הַמִּטְנֶה: **(ז)** וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי אָמְרוּ בָּא אֱלֹהִים אֶל־הַמִּטְנֶה וַיֹּאמְרוּ אוֹי לָנוּ כִּי לֹא הִיְתָה פְּזֹאת אֶתְמֹל שְׁלֹשָׁם:

(ח) אוֹי לָנוּ מִי יִצְלֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הַאֲדִירִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמְּכִים אֶת־מִצְרַיִם כְּכֹל־מִפְּדֻבָּר:

בתוך כך מתואר ארון בְּרִית־ה' צְבָאוֹת יְשֵׁב הַפְּרָבִים צמצום שכינתו של הקב"ה אל בין שני הכרובים שעל הכפורת.

(ב) פסוק (שמו"א ד, כה, כא) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר **[מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא]**

א"י שמואל בשעה שברא הבי"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים.

עכשו נבוא להתבונן בקישור בין שמים וארץ במשל ארון העדות ובנמשל בעולמות עליונים:

בפסוק **(שמו"א ד, כה, ג)** וַהֲיוּ הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לְמַעַלָּה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכְּפֹרֶת וַפִּינְחָם אִישׁ אֶל־אָחִיו

אֶל־הַכְּפֹרֶת וַהֲיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: המלה האחרונה פותחת באות "ה". בפסוק **(שמו"א ד, כה, כא)** וְאֶל־הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת־הַעֲדוּת ,

נצרף את האותיות הראשונות ה – ו – ה – ת – א – ה ונשנה סדרן מתקבל ה – ו – ה – א – ת' וגם ו – ה – א – ה – ת' כאלו שילוב פעמיים

של שם א – ה – ו – ה שם הבינה ושם הדעת, הקישור בין שמים וארץ והשפעת החיות ות' רמז לתורה, החכמה האלקית שע"י אותיותיה ה'

ברא את הבריאה. לגבי השם הראשון אות אחת בפסוק הקודם כעין בשמים ושלוש אותיות בפסוק השני כעין בארץ. זה גם משל לקשר

בעולמות עליונים בין עולם אצילות ובין עולם הבריאה שבו המרכבה האלקית ועולם היצירה ועולם העשיה שבו הארץ וארון העדות

במשכן ובבית המקדש.

ילקוט שמעוני תורה פרשת תרומה רמז ססח ועשו ארון עצי שטים ...

מ"ט דר' מאיר ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה דעתיה דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא וְאֶל־הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת־

הַעֲדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֵיךָ ואח"כ ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה. ר' פנחס בשם ר"ש בן יוחאי תורה שנתן לו הקדוש ברוך

הוא למשה אש לבנה חרותה באש שחורה היא מאש חצובה מאש נתונה מאש שנאמר מימינו אש דת למו,

בארון העדות מונחים (א) שני לוחות שניים שהם מ"פסל לך" שנאמר למשה רבנו ועליהם כתב ה' את עשרת הדברות ולפי ירושלמי

שקלים כל שאר המצוות כתובות גם עליהם. כתב אלקי על אבן מהארץ שנבראה ע"י ה'. מונחים (ב) שני לוחות ראשונים (למאן דאמר

שגם הם נתנו בו), כתב אלקי על "חציבה" אלקית מתחת לכסא הכבוד (המרכבה האלקית). מונח (ג) ספר תורה (למאן דאמר שהיה מונח

בפנים) שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך.

לוחות ראשונים מעשה אלקים ואיננו באים להמשילו. לוחות שניים שילוב בין שמים וארץ. ספר התורה הוא דיו שחור משל לאש שחורה,

כתוב על קלף לבן משל לאבן הספיר הלבנה מהארץ, ומשל לכתב על לוחות הראשונים. משל לחומר ולכתב בלוחות השניים.

רמב"ן שמות פקודי מ ... כי לא יקרא הארון כן (ארון העדות) רק בהיות בו לוחות העדות. וְאֶל־הָאָרוֹן – מקף כרב-מצב שם הארון (א)

ללא העדות אינו נקרא ארון העדות, (ב) מרגע שהעדות ניתנת לתוכו (אפשר אפילו בשעת ההכנסה) מיד נקרא ארון העדות.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) כא) ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה. לפי שיש על בסמוך, ויש על לפני, לפיכך הוצרך לומר

מִלְמַעְלָה: וְאֶל־הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת־הַעֲדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֵיךָ. להביא שכרי לוחות שהיו מונחין בארון:

עַל־הָאָרוֹן – מקף כרב-משמע של מלת על: (א) סמוך (ב) לפני (ג) מִלְמַעְלָה. וכאן טעם אתנח של מלת מִלְמַעְלָה מגביל את נתינת

הכפֿורת על-הָאָרוֹן במשמע מִלְמַעְלָה

חזקוני שמות כה, כא) ונתת את-הכפֿורת על-הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה ואח"כ וְאֶל־הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת־הַעֲדוּת, כיצד מבאלול (צ"ע כי ירד עמם ביו"כ שזה י'

תשרי) שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו

הסמוך לאחריו כשגמגר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח

המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר ואל הארון תתן את העדות. ולפי פשוטו וְאֶל־הָאָרוֹן כבר

יהיה נתון את העדת, ואח"כ ונתת את הכפורת, ואידי דנקט ליה ואזיל בעשיית הכפורת, כתב לך תחלה ונתת את-הכפֿורת כדי לגמור כל העשיות

המוטלות עליה. וְאֶל־הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת־הַעֲדוּת כאן צוה לתת הלוחות בארון ולמעלה שכתוב ונתת אל הארון נתן טעם ללא יסורו ממנו. אֲשֶׁר אֶתֵּן

אֲלֵיךָ הם הלוחות שניות שהרי פרשה זו נאמרה במ' יום האחרונות, והראשונות נשתברו מ"ז בתמוז שעבר.

וְאֶל־הָאָרוֹן – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (נאמר באחד וחל על הכל), כאן נאמר על הלוחות השניים

השלמים, ומרמז לנתינת הלוחות הראשונים השבורים. תִּתֵּן אֶת־הַעֲדוּת – זקף-קטן, בתפקיד שטים, רמז לשני לוחות הברית? רמז לנתינה

פעמיים? אֲשֶׁר אֶתֵּן – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות נתינה נוספת על הנתינה הראשונה. האם רמז לנתינת לוחות שניים בנוסף על לוחות

ראשונים. רמז לנתינת ספר תורה ראשון שכתב משה בארון הברית.

אֲלֵיךָ – סלוק, מגביל. אפשר שזה יסוד לעקרונ השמיני של הרמב"ם שכל התורה (שכה"ת) המצוית עתה בידינו היא הנתונה לנו ע"י משה

רבנו עליו השלום (מרע"ה).